

Informacija apie 2021 m. ekologinės gamybos kontrolę / auditą, susijusią su kontrolės institucija VšĮ „Ekoagros“, remiantis 2008 m. rugsėjo 5 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 889/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo įgyvendinimo taisyklės dėl ekologinės gamybos, ženklavimo ir kontrolės, 9 skyriumi

Atsižvelgiant į 2008 m. rugsėjo 5 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 889/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo įgyvendinimo taisyklės dėl ekologinės gamybos, ženklavimo ir kontrolės (toliau – Reglamentas Nr. 889/2008), 92c straipsnio „Su kontrolės įstaigomis susijusi priežiūros veikla“,

1 dalies pirmąją pastraipą:

*Kompetentingų institucijų, pavedančių kontrolės įstaigoms kontrolės užduotis pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 4 dalies b punktą, vykdomoje priežiūros veikloje daugiausia dėmesio skiriama tų kontrolės įstaigų veiklos rodiklių vertinimui atsižvelgiant į nacionalinės **akreditacijos įstaigos darbo rezultatus**, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2008 2 straipsnio 11 dalyje.*

Norime pabrėžti, kad Reglamento Nr. 889/2008 92c str. taikomas su kontrolės įstaigomis susijusiai veiklos priežiūrai/auditui, o Lietuvoje veikia kontrolės institucijų sistema. Privačių kontrolės įstaigų nėra, todėl Reglamento Nr. 889/2008 92c straipsnis neturėtų būti taikomas, informacija dėl reglamento Nr. 889/2008 92c straipsnio OFIS taip pat neteikiama. Tačiau pateikiame papildomai audito/veikos priežiūros informaciją, kurios neprivaloma atlikti ir teikti.

AKREDITACIJOS ĮSTAIGOS DARBO REZULTATAI

Nacionalinio akreditacijos biuro vykdyta priežiūra. Nacionalinis akreditacijos biuras, remdamasis 2021 m. akredituotų atitikties įvertinimo įstaigų priežiūros planu, 2021-08-04 (VšĮ „Ekoagros“ Utenos filiale) įvertino atitiktį standarto LST EN ISO/IEC 17065:2012 reikalavimams.

Vertinimo metu buvo nustatyta 1 nežymi neatitiktis: *Ekologinės augalininkystės proceso prašymas neapima atvejų, kai patikrinimas turi būti užbaigiamas atliekant patikrinimą kitoje ekologiškos veiklos vykdymo vietoje.*

Minėta neatitiktis buvo ištaisyta. VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. V-158 patvirtintas Kokybės vadovo procedūros 13 leidimo 1 keitimas („Kokybės vadovas“ Nr. PR-07) (pradinis dokumentas patvirtintas VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. V-34), kuriame nurodyti darbuotojų veiksmai, kaip turi būti elgiamasi ir įforminami tikrinimo rezultatai, kai yra atliekamas dalinis patikrinimas (20.6.9–20.6.10; 21.6.9– 21.6.10; 22.6.5 ir 22.6.11 papunkčiai).

2021 m. rugsėjo 28 d. VšĮ „Ekoagros“ Nacionaliniam akreditacijos biurui pateikė korekcinių veiksmų įvykdymo ataskaitą. Nacionalinio akreditacijos biuro direktoriaus 2021 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. AK-152 „Dėl Neatitiktųjų vertinimo procedūros patvirtinimo“ patvirtintas VšĮ

„Ekoagros“ akreditavimas LST EN ISO/IEC 17065:2012 reikalavimams. Nacionalinis akreditacijos biuras 2021 m. atliko ir sertifikavimo veiklos stebėjimus:

1. 2021 m. rugpjūčio 13 d. praktinės veiklos auditą J. V. ūkyje, Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Rimašių k., Gaujos g. 12A, pagal Ekologinio augalininkystės ūkio sertifikavimo sistemą. VšĮ „Ekoagros“ tikrintojas, kurio darbas stebėtas, Ž. G.;

2. 2021 m. rugsėjo 17 d. praktinės veiklos auditą A. K. ūkyje, Panevėžio aps., Panevėžio r. sav., Raguvos sen., Vilkonių k., pagal Ekologinio augalininkystės / gyvulininkystės ūkio sertifikavimo sistemą. VšĮ „Ekoagros“ tikrintojas, kurio darbas stebėtas, T. K.;

3. 2021 m. spalio 17 d. praktinės veiklos auditą tvarkymo įmonėje, Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liepynų k., Ledo g. 1, pagal Ekologinio maisto produktų perdirbimo sertifikavimo sistemą. VšĮ „Ekoagros“ tikrintojas, kurios darbas stebėtas, I. K.

Žemės ūkio ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus auditas. Žemės ūkio ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyrius, remdamasis skyriaus veiklos planu, atliko vidaus auditą, kurio metu vertinta VšĮ „Ekoagros“ ekologinės gamybos oficialios kontrolės veikla 2021 m. Audito metu neatitiktųjų nenustatyta. Pateikta audito išvada, kad 2021 m. ekologinės gamybos oficiali kontrolė buvo vykdoma laikantis suplanuotos tvarkos, kuri buvo veiksmingai taikoma ir tinkama ekologinės gamybos oficialios kontrolės tikslams pasiekti.

Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato auditas. Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinis direktoratas (Nr. DG(SANTE)2021-7302) 2021 m. balandžio 19–gegužės 4 d. Lietuvoje atliko auditą. Dėl apribojimų, kuriuos lėmė COVID-19 pandemija, auditas buvo atliekamas nuotoliniu būdu vaizdo susitikimų forma ir keičiantis dokumentais. Prieš nuotolinį auditą 2 mėnesius buvo teikiami dokumentai, kurių vertinimui prašė audito komanda.

Audito tikslas buvo įvertinti ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo kontrolę ir, visų pirma, kaip įgyvendindami Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007 nustatyti reikalavimai, susiję su visais ekologiškų produktų gamybos, paruošimo ir platinimo etapais, įskaitant importo kontrolę ir nuorodų į ekologinę gamybą pateikimą ženklinant ir reklamuojant produktus.

Po atlikto audito Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinis direktoratas pateikė bendrą išvadą, kad Lietuvoje veikia tinkamai sutvarkyta kontrolės sistema, kurioje atitinkamos institucijos yra aiškiai paskirsčiusios užduotis ir atsakomybės sritis. Veiklos vykdytojų kontrolė patikėta kontrolės institucijai, kurią akredituoja ir prižiūri ir tikrina kompetentinga institucija. Kompetentingos institucijos ir kontrolės institucija atlieka savo užduotis, remdamosi tinkamai dokumentais patvirtintomis procedūromis ir IT sistemomis. Veiklos vykdytojų kontrolė planuojama ir įgyvendinama tinkamai ir iš esmės laikantis Europos Sąjungos reikalavimų.

Audito grupė taip pat pateikė 8 rekomendacijas, dėl kurių Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija parengė korekcinį veiksmų įgyvendinimo planą.

Audito ataskaita, rekomendacijos ir jų įgyvendinimo planas yra skelbiami viešai Europos Komisijos svetainėje:

https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/details.cfm?rep_id=4429

Dėl visų pateiktų rekomendacijų yra atlikti korekciniai veiksmai.

Atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 889/2008), 92c straipsnio „Su kontrolės įstaigomis susijusi priežiūros veikla“,

1 dalies antrąją pastraipą:

*Ta priežiūros veikla apima kontrolės įstaigų **vidaus kontrolės procedūrų vertinimą, patikrinimų bylų valdymą ir nagrinėjimą** atsižvelgiant į Reglamente (EB) Nr. 834/2007 nustatytus įpareigojimus **ir tikrinimą, kaip šalinami neatitikimai ir nagrinėjamos apeliacijos bei skundai.***

VIDAUS KONTROLĖS PROCEDŪRŲ VERTINIMAS

ŽŪM Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius atliko Ekoagros procedūrų, darbo tvarkos ir instrukcijų auditą. Neatitikčių nenustatyta.

Patvirtintos šio pagrindinės procedūros, darbo tvarkos ir instrukcijos (nurodoma patvirtinimo data, tačiau jos nuolat atnaujinamos, atsižvelgiant į pasikeitusių teisės aktų nuostatas, direktoriaus įsakymu tvirtinant naujas redakcijas):

- Kokybės vadovas Nr. PR-07, patvirtintas VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. V-34 „Dėl Kokybės vadovo patvirtinimo“;
- Neatitikčių vertinimo procedūra PR-05, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. gegužės 27 d. įsakymu Nr. V-36 „Dėl Neatitikčių vertinimo procedūros patvirtinimo“;
- Augalų tankumo skaičiavimo procedūra PR-06, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-27 „Dėl Augalų tankumo skaičiavimo procedūros patvirtinimo“;
- Mėginių atrinkimo, paruošimo ir išsiuntimo procedūra PR-08, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-27 „Dėl Mėginių atrinkimo, paruošimo ir išsiuntimo procedūros patvirtinimo“;
- Tikrintojo vadovas PR-09, patvirtintas VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-27 „Dėl Tikrintojo vadovo patvirtinimo“;
- Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūra PR-10, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2015 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-12 „Dėl Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūros patvirtinimo“;
- Ekologinės gamybos tikrinimo protokolo dokumento pildymo instrukcija DI-01, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. V-51 „Dėl Ekologinės gamybos tikrinimo protokolo dokumento pildymo instrukcijos patvirtinimo“;
- Nutarimo dėl ekologinės gamybos sertifikavimo pildymo instrukcija DI-02, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. V-54 „Dėl Nutarimo dėl ekologinės gamybos sertifikavimo pildymo instrukcijos patvirtinimo“;
- Apeliacijų dėl VŠĮ „Ekoagros“ priimtų sprendimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašas TV-14, patvirtintas VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2018 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. V-21;
- Leidimų taikyti ekologinės gamybos išimtis išdavimo tvarka TV-25, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-136 „Dėl Apeliacijų dėl VŠĮ „Ekoagros“ priimtų sprendimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Viešosios įstaigos „Ekoagros“ mobiliųjų darbo įrenginių naudojimo ir fizinės aplinkos saugumo tvarkos aprašas TV-24, patvirtintas VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 29 d.

įsakymu Nr. V-133 „Dėl Viešosios įstaigos „Ekoagros“ mobiliųjų darbo įrenginių naudojimo ir fizinės aplinkos saugumo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- VšĮ „Ekoagros“ darbuotojų atrankos, mokymo ir darbo vertinimo tvarka TV-06, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2008 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. V-58 „Dėl VšĮ „Ekoagros“ darbuotojų atrankos, mokymo ir darbo vertinimo tvarkos patvirtinimo“;

- Viešųjų ir privačių interesų derinimo ir dovanų viešojoje įstaigoje „Ekoagros“ tvarka TV-17, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo ir dovanų viešojoje įstaigoje „Ekoagros“ tvarkos patvirtinimo“;

- Neatitikčių vertinimo procedūra trečiosiose šalyse PR-11, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2015 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. V-31 „Dėl Neatitikčių vertinimo procedūros trečiosiose šalyse patvirtinimo“;

- Viešosios įstaigos „Ekoagros“ lėšų priskyrimo ir nurašymo reprezentacinėms sąnaudoms tvarka TV-20, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2017 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. V-66 „Dėl Viešosios įstaigos „Ekoagros“ lėšų priskyrimo ir nurašymo reprezentacinėms sąnaudoms tvarkos patvirtinimo“;

- Ekologiškų produktų tvarkybos anketų ir sprendimų pildymo instrukcija DI-06, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2011 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. V-129 „Dėl Ekologiškų produktų tvarkybos anketų ir sprendimų pildymo instrukcijos patvirtinimo“;

- Ekologiškų produktų tvarkymo ūkio subjektų tikrinimo protokolų dokumentų pildymo instrukcija DI-08, patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2012 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-79 „Dėl Ekologiškų produktų tvarkymo ūkio subjektų tikrinimo protokolų dokumentų pildymo instrukcijos patvirtinimo“.

Dokumentų formos (ne visos skelbiamos dėl konfidencialumo) pasiekiamos VšĮ „Ekoagros“ tinklalapyje <https://www.ekoagros.lt/formos>

BYLŲ VALDYMAS

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius atliko VšĮ „Ekoagros“ 2 skirtingų sričių (augalininkystės ir perdirbimo) veiklos vykdytojų bylų įvertinimą. Neatitikčių nenustatyta. Informacija taip pat pateikta XIII c 2 dalis priede.

APELIACIJŲ NAGRINĖJIMAS

2021 m. Ekoagros gavo 9 apeliacijas. 1 apeliaciją atsisakyta nagrinėti, nes ji buvo nemotyvuota. 2 atvejais buvo rekomenduota Ekoagros peržiūrėti priimtą sprendimą, 1 atveju peržiūrėti priimtą sprendimą po papildomo veiklos vykdytojo patikrinimo, jeigu veiklos vykdytojas neprieštarauja, kad jis būtų atliktas. Kitais 5 atvejais sprendimai buvo palikti nepakeisti, nes apeliacijos buvo nepagrįstos.

SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS

2021 m. VšĮ „Ekoagros“ gavo 20 skundų. Buvo atlikti veiklos vykdytojų patikrinimai ir priimti sprendimai ir pakeisti sertifikavimo dokumentai. Informuotos atitinkamos susijusios institucijos. Iš visų gautų skundų 8 atvejais skundai pasitvirtino (40 proc. nuo gautų skundų). Likusiais atvejais skundai nepasitvirtino arba buvo nesusiję su įstaigos funkcijomis, todėl buvo perduoti pagal kompetenciją nagrinėti atitinkamoms institucijoms.

Atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 889/2008), 92c straipsnio „Su kontrolės įstaigomis susijusi priežiūros veikla“,

2 dalį:

2. Kompetentingos institucijos kreipiasi į kontrolės įstaigas prašydamos pateikti jų rizikos analizės procedūros dokumentus.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija gali matyti VŠĮ „Ekoagros“ tinklalapyje jų direktoriaus įsakymu patvirtintas procedūras. Taip pat Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Tvarios žemės ūkio gamybos ir maisto pramonės departamento Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyriaus su ekologine gamyba dirbantys darbuotojai turi prieigą prie Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro administruojamos Ekologinio sektoriaus duomenų administravimo informacinės sistemos (ESDAIS) ir Žemės ūkio ir maisto produktų sertifikavimo informacinės sistemos (ŽŪMPSIS), kurioje mato įvairius su ekologinės gamybos kontrole susijusius dokumentus.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija papildomai kreipėsi 2022-02-01 raštu Nr. 2D-309 (11.18E) „Dėl korekcinių veiksmų atlikimo dėl Europos Komisijos sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato audito Lietuvoje Nr. DG(Sante)2021-7302 pateiktų rekomendacijų“ kontrolės institucijos suvestinę kontrolės ataskaitą ir veiklos ataskaitą už 2021 metus, Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūrą. Prašytą informaciją VŠĮ „Ekoagros“ pateikė.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius patikrino VŠĮ „Ekoagros“ Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūros efektyvumą.

Rizikos analizės procedūra turi padėti užtikrinti, kad:

a) remiantis rizikos analizės rezultatais būtų galima nustatyti metinių patikrinimų ir tikrinimų vietoje, apie kuriuos pranešama arba nepranešama, intensyvumą;

b) būtų atliekami papildomi bent 10 % pagal sutartį veiklą vykdančių ūkio subjektų pagal Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 4 dalį atliekami atsitiktiniai patikrinimai vietoje pagal rizikos kategoriją;

c) apie bent 10 % visų patikrinimų ir tikrinimų vietoje, atliekamų pagal Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 1 ir 4 dalis, nebūtų pranešama;

d) ūkio subjektai, kuriuos numatyta patikrinti ir tikrinti vietoje apie tai nepranešus, būtų atrenkami remiantis rizikos analize ir kad tie patikrinimai ir tikrinimai vietoje būtų planuojami atsižvelgiant į rizikos lygį.

Įvairių patikrų, atliekamų pranešant / nepranešant, aprašymas pateikiamas skyriuose „Rizikų vertinimas ir papildomi patikrinimai“ ir „Patikrinimai iš anksto nepranešus“.

Atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 889/2008), 92c straipsnio „Su kontrolės įstaigomis susijusi priežiūros veikla“,

3 dalį:

3. Kompetentingos institucijos, kontrolės įstaigoms pavedančios kontrolės užduotis, tikrina, ar kontrolės įstaigų darbuotojai yra **pakankamai gerai susipažinę su atitinkama sritimi**, įskaitant žinias apie susijusius rizikos elementus, turinčius įtakos produktų ekologiniam statusui, ir ar jų kvalifikacija, parengimas ir patirtis, susiję su ekologine gamyba ir visų pirma su atitinkamomis Sąjungos taisyklėmis, yra pakankami; taip pat ar galioja atitinkamos **inspektorių rotacijos taisyklės**.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius patikrina, ar vykdomi sertifikavimo veikloje dalyvaujančių darbuotojų mokymai (aprašymas skyriuje „Sertifikavimo veikloje dalyvaujančių darbuotojų mokymai“), taip pat patikrina, kaip organizuojamas tikrintojų ir ekspertų testavimas dėl ekologinės gamybos teisės aktų reikalavimų išmanymo, kalbėjosi su darbuotojais.

Dėl tikrintojo paskyrimo tikrinti veiklos vykdytojus procedūra reglamentuota Tikrintojo vadove Nr. PR-09, patvirtintame VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. V-27 „Dėl Tikrintojo paskyrimo“: „Filialo direktorius / skyriaus vadovas tikrintojams parengia tikrinamų ūkio subjektų sąrašus, atsižvelgdamas į šiuos faktorius:

- tikrintojo atliktų ūkio subjektų patikrinimo istoriją, t. y. to paties ūkio subjekto tikrintojas negali tikrinti daugiau kaip du metus iš eilės (tik išimtiniais atvejais tikrintojas gali vykdyti to paties ūkio subjekto patikrinimą 3 metus iš eilės, tačiau tokie atvejai turėtų būti iš anksto suderinti su Ekoagros kokybės vadovu el. paštu“.

Neatitikčių teisės aktų reikalavimams nenustatyta.

Atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 889/2008), 92c straipsnio „Su kontrolės įstaigomis susijusi priežiūros veikla“,

4 dalį:

4. Kompetentingos institucijos nustato dokumentais įformintą užduočių pavedimo kontrolės įstaigoms pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 5 dalį ir priežiūros pagal šio straipsnio nuostatas darbo tvarką, kuria išsamiai apibrėžiama, kokią informaciją turi pateikti kontrolės įstaigos.

Užduotys VŠĮ „Ekoagros“ pavestos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 „Dėl Ekologinio žemės ūkio taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Ekologinio žemės ūkio taisyklės).

Informaciją, kurią turi pateikti VŠĮ Ekoagros, buvo paprašyta 2022-02-01 raštu Nr. 2D-309 (11.18E) „Dėl korekcinų veiksnių atlikimo dėl Europos Komisijos sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato audito Lietuvoje Nr. DG(Sante)2021-7302 pateiktų rekomendacijų“. Prašytą informaciją VŠĮ „Ekoagros“ pateikė.

Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 889/2008 92d straipsnį „Neatitikimų ir pažeidimų atvejais taikomų priemonių sąrašas“:

Kompetentingos institucijos tvirtina ir perduoda kontrolės įstaigoms, kurioms buvo pavestos kontrolės užduotys, sąrašą, kuriame išvardyti bent pažeidimai ir neatitikimai, turintys įtakos produktų ekologiniam statusui, bei atitinkamos priemonės, kurių turi imtis kontrolės įstaigos tuo atveju, kai nustatoma su jų kontroliuojamais ūkio subjektais, kurie dalyvauja ekologinėje gamyboje, susijusių pažeidimų arba neatitikimų. Kompetentingos institucijos savo iniciatyva gali į sąrašą įtraukti kitą aktualią informaciją.

Aprašyta skyriuje „Neatitikimai ir pažeidimai bei taikytos poveikio priemonės“.

Atsižvelgiant į reglamento Nr. 889/2008 92e straipsnį „Metinis kontrolės įstaigų patikrinimas“:

Kompetentingos institucijos organizuoja kontrolės įstaigų, kurioms pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 4 dalies b punktą buvo pavestos kontrolės užduotys, metinį patikrinimą. Metinio patikrinimo tikslais kompetentinga institucija atsižvelgia **į nacionalinės akreditavimo įstaigos darbo rezultatus**, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 765/2008 2 straipsnio 11 dalyje. Patikrinimą atliekanti kompetentinga institucija visų pirma patikrina:

a) dalį:

ar laikomasi kontrolės įstaigos standartinės kontrolės procedūros, kurią pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 6 dalies a punktą kontrolės įstaiga pateikė kompetentingai institucijai;

Šio straipsnio Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius neatitikčių teisės aktų reikalavimams nenustatė. Išsamesnė informacija pateikta skyriuje „Akreditacijos įstaigos darbo rezultatai“ ir aukščiau nurodyta, kad užduotys VšĮ „Ekoagros“ pavestos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 „Dėl Ekologinio žemės ūkio taisyklių patvirtinimo“. Informacija, kurią turi pateikti VšĮ „Ekoagros“ pagal Reglamento Nr. 889/2008 92c straipsnio 4 dalį, buvo paprašyta 2022-02-01 raštu Nr. 2D-309 (11.18E). Prašytą informaciją VšĮ „Ekoagros“ pateikė.

b) dalį:

ar kontrolės įstaiga turi pakankamai tinkamos kvalifikacijos ir patyrusių darbuotojų, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 5 dalies b punkte, ir ar surengti mokymai, susiję su rizika, turinčia įtakos produktų ekologiniam statusui;

SERTIFIKAVIMO VEIKLOJE DALYVAUJANČIŲ DARBUOTOJŲ MOKYMAI

VšĮ „Ekoagros“ sertifikavimo procese 2021 m. tiesiogiai dalyvavo 43 tikrintojai, ekspertai ir tikrintojai-ekspertai, kurie per 2021 m. iš viso 1265,5 val. kėlė kvalifikaciją.

Vidutiniškai vienam darbuotojui teko 29,43 val. ir tai buvo 2,43 val. daugiau, nei numatytas minimalus rodiklis VšĮ „Ekoagros“ 2021–2023 m. veiklos strategijoje.

2021 m. tebesitęsė COVID-19 pandemija, todėl mokymai ir renginiai vyko nuotoliniu būdu. Didžioji dalis sertifikavimo srities darbuotojų gilino žinias Kokybės vadybos sistemos vidaus auditorių mokymuose (ISO 9001:2015; ISO 9011:2018). Darbuotojai taip pat dalyvavo ir kituose mokymuose, susijusiuose su ekologine gamyba.

c) dalį:

ar kontrolės įstaiga yra nustačiusi dokumentais įformintą darbo tvarką ir šablonus ir ar jų laikosi, kai vykdoma tokia veikla:

DOKUMENTAIS ĮFORMINTA EKOAGROS DARBO TVARKA IR ŠABLONAI

VšĮ „Ekoagros“ yra nustačiusi dokumentais įformintą darbo tvarką ir šablonus. Dokumentų formos, procedūros ir instrukcijos (ne visos skelbiamos dėl konfidencialumo), skirtos ekologinei gamybai sertifikuoti, skelbiamos tinklalapyje <https://www.ekoagros.lt/formos>

VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2015 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-12 patvirtinta Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūra PR-10 „Dėl Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūros patvirtinimo“ (2021 m. redakcija pridedama 1 priede).

c) dalies (i) papunktį:

metinė rizikos analizė pagal Reglamento (EB) Nr. 834/2007 27 straipsnio 3 dalį;

METINĖ RIZIKOS ANALIZĖ, SAVIKONTROLĖ

Vadovaudamasi Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 1 dalimi, kontrolės institucija atlieka fizinį visų ūkio subjektų (veiklos vykdytojų) patikrinimą ne rečiau kaip kartą per metus, išskyrus didmenininkus, prekiaujančius tik fasuotais produktais, ir ūkio subjektus (veiklos vykdytojus), kurie parduoda produktus galutiniam vartotojui ar naudotojui, kaip numatyta Reglamento Nr. 834/2007 27 straipsnio 3 dalyje. Tikrinimo eigą stebėjo sertifikavimo skyrių vadovai ir teritorinių filialų direktoriai, periodiškai tikrinami kiekvienam atskiram tikrintojui priskirtų tikrinimų eigą.

VšĮ „Ekoagros“ pateikė 2021 m. tikrinimus vykdžiusių darbuotojų sąrašą.

VšĮ „Ekoagros“ 2021 m. atliko 12 pertikrinimų, kai su tikrintoju, tikrintoju-ekspertu tiesioginio pavaldumo santykiais nesusiję ne mažiau kaip du VšĮ „Ekoagros“ darbuotojai, paskirti direktoriaus įsakymu pagal sudarytą pertikrinimo planą, atlieka dviejų tikrintojų, tikrintojų-ekspertų iš kiekvieno sertifikavimo padalinio didesnės rizikos arba atsitiktine tvarka pasirinkto tikrinto ūkio subjekto (veiklos vykdytojo) pertikrinimą. Pertikrinimą sudaro ūkio subjekto (veiklos vykdytojo) bylos, įskaitant tikrinimo protokolą, analizę, tikrinimo protokolo duomenų sutikrinimas dėl juose nurodomo patikrinimo laiko atitikties GPS 5 duomenims, ūkio subjekto (veiklos vykdytojo) pertikrinimas vietoje. Toks pertikrinimas atliekamas ne vėliau kaip per 1 savaitę nuo tikrintojo, tikrintojo-eksperto vykdytos patikros. Su pertikrinimų rezultatais ir pastebėtais trūkumais supažindinta VšĮ Ekoagros direktorė, sertifikavimo padalinių vadovai, kuriems pavaldūs tikrintojai, tikrintojai-ekspertai buvo pertikrinami, ir patys pertikrinti darbuotojai.

VšĮ „Ekoagros“ analizuoja pertikrinimo metu pastabėtus trūkumus ir atitinkamai koreguoja veiklos procedūras.

2021 m. sertifikavimo sezono metu VšĮ „Ekoagros“ atliko 2 934 kasmetinius fizinius veiklos vykdytojų patikrinimus vietoje. Sunkumų dėl kasmetinių tikrinimų atlikimo sukėlė dėl COVID-19 pandemijos pavėlintas pasėlių deklaravimas, užtruko sertifikavimo darbai sezono pradžioje, tačiau, pavėlinus kasmetinių patikrinimų vietoje terminą iki einamųjų metų spalio 31 d., sertifikavimo sezonas buvo užbaigtas laiku. Apribojimai dėl COVID-19 pandemijos šiek tiek trikdė sklandų tikrinimo procesą, nes dalį suplanuotų patikrinimų teko perplanuoti ir perkelti į kitas datas dėl to, kad veiklos vykdytojai sirgo arba jiems buvo taikoma saviizoliacija. Visiems sertifikavimo procesą

užbaigusiems veiklos vykdytojams buvo išduoti veiklą patvirtinantys dokumentai (patvirtinamieji dokumentai, vadovaujantis Reglamento Nr. 834/2007 29 straipsniu, ir nutarimo išrašai tiems, kurie neturėjo realizuojamų produktų).

c) dalies (ii) papunktį:

su rizika susijusios imties strategijos rengimas, mėginių ėmimas ir analizė;

MĖGINIAI IR JŲ ANALIZĖS

Vadovaudamasi Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 2 dalimi, kontrolės institucija ima ir tiria mėginius, kad nustatytų, ar nenaudojami ekologinei gamybai neleistini produktai, ir kad patikrintų, ar gamybos būdai atitinka ekologinės gamybos taisykles, arba kad nustatytų galimą užteršimą ekologinei gamybai neleistiniais produktais.

Mėginių, kuriuos kasmet turi imti ir tirti VŠĮ „Ekoagros“, skaičius turi sudaryti bent 5 proc. viso jos kontroliuojamų ūkio subjektų (veiklos vykdytojų) skaičiaus. Ūkio subjektai (veiklos vykdytojai), kurių mėginiai turi būti paimti, atrenkami, remiantis bendru rizikos, galinčios kilti dėl ekologinės gamybos taisyklių nesilaikymo, vertinimu. Į šį vertinimą įtraukiami visi gamybos, paruošimo ir paskirstymo etapai.

VŠĮ „Ekoagros“, įgyvendindama Reglamento Nr. 889/2008 nuostatas, VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. V-34 „Dėl Mėginių atrinkimo plano patvirtinimo“ patvirtino mėginių atrinkimo planą, kurį du kartus koregavo, t. y. 2021 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. V-108 „Dėl Mėginių atrinkimo plano patvirtinimo“ ir 2021 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. V-195 „Dėl Mėginių atrinkimo plano patvirtinimo“. Koregavimų priežastys – po prašymų sertifikuoti ekologinę gamybą surinkimo termino išaugo ekologiškai ūkininkaujančiųjų skaičius, todėl reikėjo padidinti atrinktų subjektų procentinį skaičių, taip pat dalis ūkio subjektų, kuriuose buvo numatyta atrinkti mėginius einamaisiais metais, baigė ūkininkauti ekologiškai.

Mėginiams paimti buvo atrinkti:

176 pirminės gamybos augalininkystės / gyvulininkystės ūkio subjektai (veiklos vykdytojai);

23 ekologiškų produktų tvarkymo veiklą vykdančios ūkio subjektai (veiklos vykdytojai);

2 bitininkystės ūkio subjektai (veiklos vykdytojai);

2 laukinės augalijos rinkimo ūkio subjektai (veiklos vykdytojai);

1 akvakultūros ūkio subjektas (veiklos vykdytojas);

iš viso atrinkti 204 veiklos vykdytojai.

Pagal mėginių planą atrinktų mėginių skaičius 2021 m. sudarė 7,14 proc. nuo viso VŠĮ „Ekoagros“ kontroliuojamų ūkio subjektų (veiklos vykdytojų) skaičiaus. Mėginiai buvo atrenkami proporcingai iš 7 pačių rizikingiausių visuose gamybos, paruošimo ir paskirstymo etapuose dalyvaujančių veiklos vykdytojų, remiantis rizikos vertinimu.

204 mėginiai buvo atrinkti ir išsiųsti tyrimams į akredituotą laboratoriją, iš jų aštuoniais atvejais (3,9 proc.) buvo nustatyta ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų:

TIRIAMAS PRODUKTAS	NUSTATYTA MEDŽIAGA
Sūrio lazdelės	<i>Benzyltrimethyldecylammonium chloride (BAC)</i>
Dirvožemis	<i>Aminomethylphosphonic acid (AMPA)</i>

Dirvožemis	<i>Glyphosate</i> <i>Aminomethylphosphonic acid (AMPA)</i>
Dirvožemis	<i>Glyphosate</i> <i>Aminomethylphosphonic acid (AMPA)</i>
Dirvožemis	<i>Aminomethylphosphonic acid (AMPA)</i>
Dirvožemis	<i>Glyphosate</i> <i>Aminomethylphosphonic acid (AMPA)</i>
Kombinuotasis pašaras: pašaro papildas galvijams, avims, ožkoms ir jų prieaugliui Nr. VPG-1E	<i>Piperonyl butoxide</i> <i>Glyphosate</i>
Rugių-žieminių vikių mišinys (grūdai)	<i>Cypermethrin</i> <i>Pirimiphos-methyl</i>

Vykdytos specialiosios kontrolės akcijos. VšĮ „Ekoagros“, atsižvelgdama į tai, kad 2021 m. pavasarį vyravo nepalankios oro sąlygos, kai iškrito didelis kritulių kiekis, todėl ekologiškų braškių uogynai galimai galėjo būti paveikti tam tikrų ligų, kurių kontrolei ūkio subjektai (veiklos vykdytojai) galėjo naudoti ekologinėje gamyboje neleistinas medžiagas, VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-86 „Dėl mėginių paėmimo braškių uogynuose“ patvirtino atskirą ūkio subjektų, kurie 2020 m. sertifikavo daugiau kaip 0,20 ha braškių uogynų, sąrašą ir numatė per 2021 m. birželį paimti mažiausiai po 1 mėginį laboratoriniams tyrimams atlikti. Į šį sąrašą pateko 7 veiklos vykdytojai, kurie atitiko nurodytus kriterijus. 1 veiklos vykdytojas patikrinimo atsisakė, iš kitų 6 buvo atrinkti braškių augalų mėginiai tyrimams atlikti. Ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų likučių nenustatyta.

Mėginių atrinkimas įtarus. Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 pastraipos numato, kad kontrolės institucija ima ir tiria mėginius kiekvienu atveju, kai įtaria, kad naudojami ekologinei gamybai neleistini produktai arba būdai. Tokiais atvejais netaikomas mažiausio mėginių, kurie turi būti paimti ir ištirti, reikalavimas.

Kad nustatytų, ar nenaudojami ekologinei gamybai neleistini produktai, ir kad patikrintų, ar gamybos būdai atitinka ekologinės gamybos taisykles, arba kad nustatytų galimą užteršimą ekologinei gamybai neleistiniais produktais, kontrolės institucijos gali bet kuriuo kitu atveju paimti ir ištirti mėginius.

Mėginių, kuriuos kasmet turi imti ir tirti kontrolės institucija ar įstaiga, skaičius turi atitikti bent 5 proc. viso jos kontroliuojamų ūkio subjektų skaičiaus. Ūkio subjektai (veiklos vykdytojai), kurių mėginiai turi būti paimti, atrenkami, remiantis bendru rizikos, galinčios kilti dėl ekologinės gamybos taisyklių nesilaikymo, vertinimu. Į šį vertinimą įtraukiami visi gamybos, paruošimo ir paskirstymo etapai.

Tokių mėginių, kurie buvo atrinkti kilus įtarimų arba atliekant taršos atvejų tyrimus, 2021 m. buvo 131, iš jų 42 atvejais buvo nustatyta tarša ekologinėje gamyboje neleistinomis medžiagomis:

TIRIAMAS PRODUKTAS	NUSTATYTA MEDŽIAGA
Rugiai	Pirimiphos-methyl
Rugiai	Pirimiphos-methyl
Rugiai	Pirimiphos-methyl
Rugiai	Pirimiphos-methyl

Rugiai	Pirimiphos-methyl
Rugiai	Pirimiphos-methyl
Sandėlio dulkės su žieminių rugių grūdų likučiais	Cypermethrin Deltamethrin Permethrin Pirimiphos-methyl Piperonyl butoxide Tebuconazole
Kombinuotieji pašarai	Roundup Ready quantification (soy) MON89788 quantification (soy)
Grikliai	Haloxifop
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Žirniai	Glyphosate
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Grikliai	Fosetyl-Al (fosetyl+phosph.acid/salts as fosetyl) Phosphonic acid
Braškių lapai (žalia masė)	Boscalid
Žirniai	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)

Žirniai	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Žirniai	Glyphosate
Piktžolių, žolių augalai (žalia masė)	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Piktžolių, žolių augalai (žalia masė)	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Ž. kviečių ražiena	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)
Dirvožemis	Glyphosate Aminomethylphosphonic acid (AMPA)

Dažniausia neleistina ekologinėje gamyboje medžiaga – glifosatai (ar jų skilimo produktai). Siekiant to išvengti, be VŠĮ „Ekoagros“ atliekamų papildomų tikrinimų ir poveikio priemonių ir sankcijų pritaikymo, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija užsako mokslinius tyrimus, mokslininkai rengia rekomendacijas, kaip apsisaugoti nuo taršos nuo nesertifikuotų kaimyninių ūkių, ir atliekami kiti veiksmai.

c) dalies (v) papunktis:

priemonių, taikomų pažeidimų arba neatitikimų atvejais, sąrašo naudojimas ir papildymas;

NEATITIKIMAI IR PAŽEIDIMAI BEI TAIKYTOS POVEKIO PRIEMONĖS

2021 m. pagal VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2009 m. gegužės 27 d. įsakymu Nr. V-36 (VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. gegužės 27 d. įsakymo Nr. V-76 „Dėl Neatitikčių vertinimo procedūros patvirtinimo pakeitimo“ redakcija) patvirtintą Neatitikčių vertinimo procedūrą PR-05 „Dėl Neatitikčių vertinimo procedūros patvirtinimo“ ekologinės gamybos reikalavimų pažeidimai buvo klasifikuojami į penkis lygius, pagal kuriuos numatytos atitinkamos poveikio priemonės:

① – pirmo lygio neatitikties šalinimo nurodymas – įspėjimas, taikant 30 kalendorinių dienų terminą neatitiktčiai pašalinti.

Nurodymas taikomas už smulkius neatitikimus teisės aktų reikalavimams. Pareiškėjui siunčiamame laiške nurodomas terminas, per kurį jis privalo atlikti koregavimo veiksmus ir raštu

informuoti sertifikavimo įstaigą ir pristatyti neatitikties pašalinimą įrodančių dokumentų kopijas. Pareiškėjui neįvykdžius koregavimo veiksmų ir (ar) apie jų įvykdymą raštu nepranešus sertifikavimo įstaigai ar atsisakius vykdyti koregavimo veiksmus, taip pat neatlikus minėtų veiksmų ir neinformavus sertifikavimo įstaigos per nurodytą terminą, tai rūšiai / sričiai / ūkiui / ūkio daliai yra taikoma ④/⑤ lygio poveikio priemonė. Tais atvejais, kai terminas netaikomas ar pažeidimo neįmanoma pašalinti, rašomas ① išpėjimas be termino.

② – antro lygio neatitikties šalinimo nurodymas – griežtas išpėjimas, taikant 30 kalendorinių dienų terminą neatitiktčiai pašalinti.

Nurodymas taikomas už pažeidimus, kurie neturi didelės įtakos produkcijos kilmei / ekologiškumui. Pareiškėjui siunčiamame laiške nurodomas terminas, per kurį jis privalo atlikti koregavimo veiksmus ir raštu informuoti sertifikavimo įstaigą ir pristatyti neatitikties pašalinimą įrodančių dokumentų kopijas. Pareiškėjui neįvykdžius koregavimo veiksmų ir (ar) apie jų įvykdymą raštu nepranešus sertifikavimo įstaigai ar atsisakius vykdyti koregavimo veiksmus, taip pat neatlikus minėtų veiksmų ir neinformavus sertifikavimo įstaigos per nurodytą terminą, tai rūšiai / sričiai / ūkiui / ūkio daliai yra taikoma ④/⑤ lygio poveikio priemonė. Tais atvejais, kai terminas netaikomas ar pažeidimo neįmanoma pašalinti, rašomas ② išpėjimas be termino.

③ – trečio lygio neatitikties šalinimo nurodymas – vertinamos rūšies / srities / ūkio dalies / ūkio ar produkcijos nesertifikavimas, taikant ④/⑤ lygio poveikio priemonę ir nurodant 30 kalendorinių dienų terminą neatitiktčiai pašalinti ir pareiškėjo iniciatyva papildomam mokamam tikrinimui atlikti. Tam tikrai atvejais informaciją apie neatitikties pašalinimą galima pateikti naudojantis „NMA agro“ mobiliąja programėle.

Mokamas papildomas tikrinimas gali būti atliekamas tik pareiškėjo iniciatyva, per 30 kalendorinių dienų įvykdžius koregavimo veiksmus ir apie tai raštu informavus sertifikavimo įstaigą. Mokamas papildomas tikrinimas atliekamas, jeigu pareiškėjas neprieštaruoja jo atlikimui, priešingu atveju taikomas rūšies / srities / ūkio dalies / ūkio ar produkcijos nesertifikavimas, taikant ④/⑤ lygio poveikio priemonę. Jeigu, atlikus mokamą papildomą tikrinimą, įsitikinama, kad nustatytoji neatitiktis nepašalinta, rūšis / sritis / ūkio dalis / ūkis arba produkcija nesertifikuojama, taikant ④/⑤ lygio poveikio priemonę.

④ – ketvirto lygio poveikio priemonė – produkcijos nesertifikavimas.

Taikoma tais atvejais, kai negalima užtikrinti arba atsekti ekologiškų produktų kilmės (produkcijos susimaišymas, dokumentų, įrodančių produktų kilmę, nepateikimas ir pan.) arba padaryta neigiama įtaka produkcijos kilmei / ekologiškumui. P1 statuso (pirmųjų metų pereinamojo laikotarpio) augalininkystės / bitininkystės produkcijai ir ne E (ekologinio) statuso gyvulininkystės produkcijai rašomas ② griežtas išpėjimas be termino.

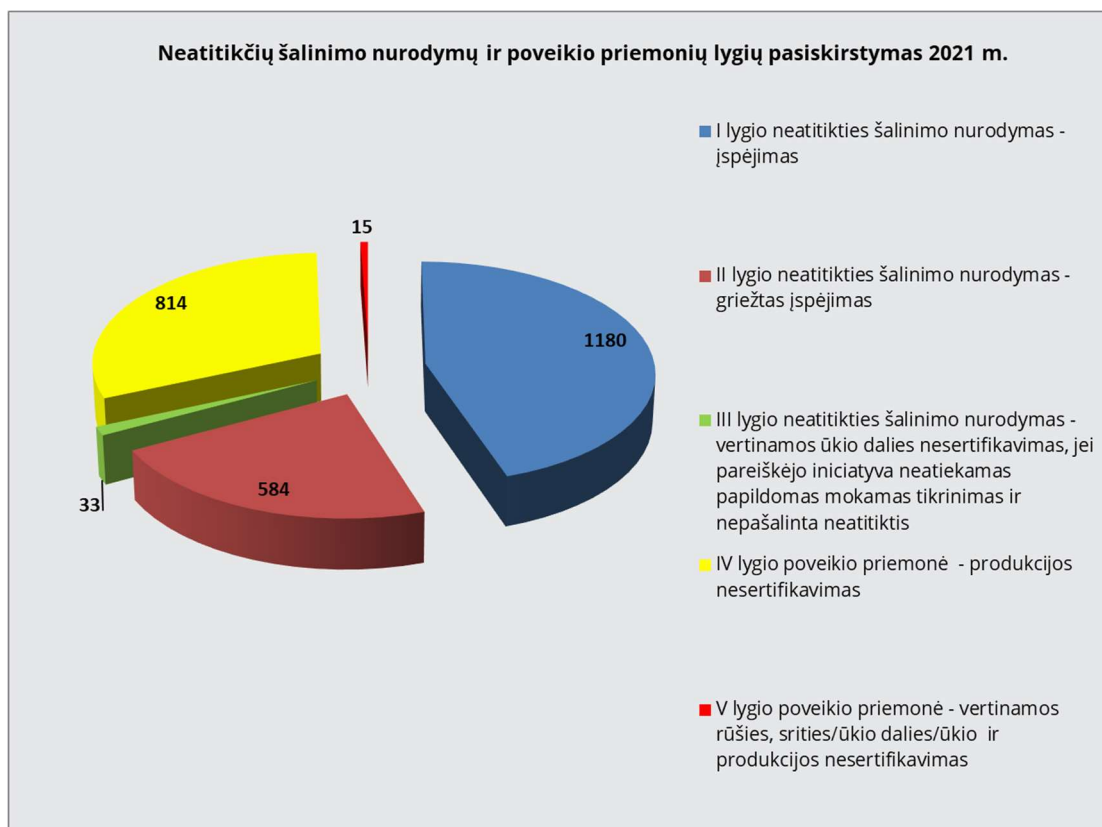
⑤ – penkto lygio poveikio priemonė – vertinamos rūšies / srities / ūkio dalies / ūkio ir produkcijos nesertifikavimas.

Taikoma už sistemingai pasikartojančius pažeidimus, taip pat tuo atveju, jeigu nustatoma šiurkščių pažeidimų, turinčių įtakos sertifikuojamam plotui / gyvūnams ir produkcijai. Ši poveikio

priemonė gali būti taikoma, kai yra klaidinama sertifikavimo įstaiga (pateikiami klaidingi, tikrovės neatitinkantys dokumentai ir pan.), atsisakoma priimti tikrintoją ūkio / įmonės apžiūrai.

Poveikio priemonių sąrašas atnaujinamas kasmet, atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus.

Neatitikčių pasiskirstymas tarp žemės ūkio produktų gamintojų (augintojų)

5 dažniausiai nustatomi neatitikimai augalininkystę reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams:

Neatitikimas	Nustatytų atvejų skaičius
Auginama paralelinė produkcija, tų pačių rūšių augalai, kurie nesiskiria išoriniais požymiais	731
Naudojama augalų dauginamoji medžiaga nesilaikant ekologinės gamybos reikalavimų	379
Augalų derlius neatitinka minimalaus derliaus reikalavimų (<i>Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimas</i>)	264
Prie ekologinės gamybos statuso laukų prijungiami įprastinės gamybos plotai (<i>Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimas</i>)	87
Augalų tankumas neatitinka reikalavimų (<i>Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimas</i>)	59

Didelė dalis neatitikimų nustatoma ne dėl Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimų, bet dėl papildomų nacionalinių Ekologinio žemės ūkio taisyklėse nustatytų reikalavimų nesilaikymo. Išimtis – neatitiktis dėl augalų dauginamosios medžiagos naudojimo, nesilaikant ekologinės gamybos

reikalavimų ir susijusi su Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimų nesilaikymu. Tikimasi, kad nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujoms sankcijoms šis neatitikimų skaičius sumažės. Dėl paralelinės produkcijos ūkininkams vedami mokymai / aiškinimai.

5 dažniausiai nustatomi neatitikimai gyvulininkystę reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams:

Neatitikimas	Nustatytų atvejų skaičius
Gyvūnams šerti naudojama daugiau, nei yra leistina, pereinamojo laikotarpio pašarų	52
Įsigyta daugiau gyvūnų, nei yra leistina pagal reikalavimus	32
Žolėdžiai gyvūnai šeriami įprastiniais pašarais ar ganomi įprastinėse ganyklose	22
Sertifikuojami gyvūnai yra nepaženklinėti / neregistruoti	16
Gyvūnai išsigyjami iš įprastinių ūkių, tačiau veiklos vykdytojas nepateikė įrodymų, kad nebuvo galimybių išsigyti iš ekologinės gamybos ūkio	13

Neatitikčių skaičius gyvulininkystės sektoriuje yra palyginti nedidelis.

3 dažniausiai nustatomi neatitikimai produktų tvarkymą reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams:

Neatitikimas	Nustatytų atvejų skaičius
Nepranešama apie pasikeitimus (procesų ir procedūrų), apie gautus skundus)	80
Produktų sąnaudų ir išėigos balansas turi trūkumų	67
Nedaromi patikrinimo įrašai priimant ekologiškus produktus	36

VšĮ „Ekoagros“ rengia mokymus, siekdama sumažinti neatitikčių teisės aktų reikalavimams skaičių.

Didžioji dalis neatitikimų, kaip minėta, kyla iš papildomų nacionalinių technologinių reikalavimų, nustatytų Ekologinio žemės ūkio taisyklėse, nesilaikymo, o ne vien iš Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimų.

Nustatyti 584 V lygio neatitikimai ir 1 180 IV lygio neatitikimų, tačiau didžioji dalis susijusi su augalininkystės sritimi (dėl auginamos paralelinės produkcijos įprastinės ir ekologinės gamybos ūkio ir skirtingų statusų laukuose, apsaugos juostose). Siekiant išvengti sankcijų, informacija ūkininkams apie teisės aktų reikalavimus yra viešinama, tai pat viešinama informacija apie galimas taikomas poveikio priemones.

Nustatyti net 379 pažeidimai dėl naudojamos augalų dauginamosios medžiagos, nesilaikant ekologinės gamybos reikalavimų. Pareiškėjai įvardija, kad nėra pakankamai augalų dauginamosios medžiagos, ekologiška medžiaga per brangi ir jie perka iš kito ekologinės gamybos ūkio nesertifikuotą, bet „gerą“ derlių. Tikimasi, kad, nuo 2022 m. taikant tiesiogiai pagal Europos Sąjungos teisės aktus kitokią poveikio priemonių sistemą, pažeidimų skaičius nuo 2023 m. sumažės.

Gyvulininkystės ir produktų tvarkymo srityje pažeidimų nėra daug.

Ūkininkai jau yra prisiėmę įsipareigojimus pagal 2014–2020 m. Lietuvos kaimo plėtros programos priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ (pratęsta 2021 m.), todėl poveikio priemonių ir atitinkamai sankcijų sistema ir jų dydis iki šios priemonės taikymo pabaigos nesikeis.

Daroma išvada, kad sankcijos yra pakankamai griežtos, tačiau jų skaičius sumažės nuo 2023 m., pakeitus poveikio priemonių taikymo sistemą. Už 2021 m., kol yra taikomi nacionaliniai technologiniai reikalavimai, sankcijų skaičius, kaip ir 2020 m., yra didelis ir nesumažėjęs.

PRANEŠIMAI APIE ĮTARIAMUS PAŽEIDIMUS, TEIKIAMĖ PER EKOLOGINIO ŪKININKAVIMO INFORMACINĘ SISTEMĄ (OFIS)

2021 m. per Ekologinio ūkininkavimo informacinę sistemą (OFIS) apie įtariamus pažeidimus buvo gauti 5 pranešimai, susiję su ekologiškais produktais, kuriuos Lietuvos tiekėjai pateikė kitų valstybių rinkai:

- INEU-196/2021 – pranešimą pateikė Čekija. Pranešimas buvo dėl ekologiškų grikių, kuriuose nustatyta glifosato likučių. Į gautą pranešimą buvo atsakyta, laikantis standartinio atsakymo termino, kuris nurodytas tuo metu galiojusio 2020 m. liepos 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/977, kuriuo dėl COVID-19 pandemijos nukrypstama nuo Reglamentų (EB) Nr. 889/2008 ir (EB) Nr. 1235/2008 nuostatų dėl ekologiškų produktų gamybos kontrolės, 1 straipsnio 4 punkte. Pranešimas buvo išanalizuotas ir taršos šaltinis nustatytas. Veiklos vykdytojas sumaišė ekologiškus ir įprastinius grikius sandėliavimo metu. Veiklos vykdytojui pritaikytos atitinkamos poveikio priemonės.

- INEU-322/2021 – pranešimą pateikė Austrija. Pranešimas gautas dėl ekologiškų žirnių, kuriuose nustatyta glifosato likučių. Į gautą pranešimą buvo atsakyta, laikantis standartinio atsakymo termino, kuris nurodytas tuo metu galiojusio Komisijos reglamento (ES) Nr. 2020/977 1 straipsnio 4 punkte. Pranešimo atvejis buvo išanalizuotas ir taršos šaltinis nustatytas. Veiklos vykdytojas sumaišė ekologiškus ir įprastinius žirnius krovimo metu. Veiklos vykdytojui pritaikytos atitinkamos poveikio priemonės.

- INEU-349/2021 – pranešimą pateikė Lenkija. Pranešimas gautas dėl ekologiškų grikių, kuriuose nustatyta glifosato ir holoxyfopo likučių. Į gautą pranešimą buvo atsakyta, laikantis standartinio atsakymo termino, kuris nurodytas tuo metu galiojusio Komisijos reglamento (ES) Nr. 2020/977 1 straipsnio 4 punkte. Pranešimo atvejis buvo išanalizuotas, taršos šaltinis nebuvo nustatytas, nes įmonė neužtikrino ekologiškų produktų atsekamumo. Atsižvelgiant į tai, kad produkcijoje buvo nustatyta pesticidų likučių, kurie viršijo didžiausią leistiną koncentraciją, todėl produktai buvo nesaugūs vartoti, tolesnis atvejo tyrimas buvo perduotas Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai (toliau – VMVT), kuri yra atsakinga už maisto saugą. Vėž „Ekoagros“ veiklos vykdytojui pritaikė atitinkamas poveikio priemones. Į OFIS pranešimą atsakymą pateikė VMVT.

- INEU-522/2021 – pranešimą pateikė Austrija. Pranešimas gautas dėl nesertifikuoto (kontrolės sistemoje nedalyvaujančio) tiekėjo, kuris tiekia rinkai ekologiškas mėlynės. Pagal kompetenciją šį pranešimą nagrinėjo VMVT, kuri yra atsakinga už ekologiškų produktų kontrolę rinkoje. Į gautą pranešimą buvo atsakyta, laikantis standartinio atsakymo termino, kuris nurodytas tuo metu galiojusio Komisijos reglamento (ES) Nr. 2020/977 1 straipsnio 4 punkte.

- INEU-621/2021 – pranešimą pateikė Lenkija. Pranešimas gautas dėl nesertifikuoto (kontrolės sistemoje nedalyvaujančio) tiekėjo, kuris tiekia rinkai ekologiškas šaldytas daržoves. Pagal kompetenciją šį pranešimą nagrinėjo VMVT, yra atsakinga už ekologiškų produktų kontrolę rinkoje.

*c) dalies (iv) papunktis:
jos kontroliuojamų ūkio subjektų pradiniai ir papildomi patikrinimai;*

RIZIKŲ VERTINIMAS IR PAPILDOMI PATIKRINIMAI

Pagal Reglamento Nr. 834/2007 27 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 4 dalį kontrolės pobūdis ir dažnumas nustatomi, vadovaujantis nustatytų reikalavimų pažeidimų ar neatitikimų jiems rizikos įvertinimu. Kontrolės institucija atlieka atsitiktinius patikrinimus, apie kuriuos paprastai nepranešama ir kurie pagrįsti bendru ekologinės gamybos taisyklių nesilaikymo rizikos įvertinimu, atsižvelgiant bent į ankstesnių patikrinimų išvadas, atitinkamų produktų kiekį ir pavojų, kad produktai gali būti pakeisti kitais produktais. Pagal 2021 m. galiojusių Ekologinio žemės ūkio taisyklių 32.1 papunktį sertifikavimo įstaiga turėjo savo nustatyta tvarka atlikti ne mažiau kaip 10 proc. papildomų patikrinimų nuo visų sertifikuotų ūkio subjektų (veiklos vykdytojų) skaičiaus.

VšĮ „Ekoagros“ ekologinės gamybos veiklos vykdytojų rizikingumui nustatyti yra patvirtinusi rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūrą PR-10 „Dėl Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūros patvirtinimo“ (naujausia redakcija patvirtinta VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-193 „Dėl Rizikos valdymo ir atsitiktinių / papildomų patikrų vertinimo atrankos procedūros patvirtinimo pakeitimo“).

VšĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. V-33 „Dėl Papildomoms patikroms atrinktų ūkio subjektų sąrašo patvirtinimo“ patvirtintas papildomoms patikroms atrinktų ūkio subjektų sąrašas 2021 m., kuris 2021 m. rugsejo 15 d. įsakymu Nr. V-151 „Dėl Papildomoms patikroms atrinktų ūkio subjektų sąrašo patvirtinimo pakeitimo“ pakeistas, atsižvelgiant į tai, kad 2021 m. padidėjo ekologinę gamybą sertifikuojančių ūkio subjektų skaičius, taip pat dalis papildomiems tikrinimams jau atrinktų ūkio subjektų atsisakė vykdyti ekologinę gamybą.

Papildomiems patikrinimams buvo atrinkta:

170 1-osios rizikos grupės veiklos vykdytojų;

111 2-osios rizikos grupės veiklos vykdytojų;

37 3-sios rizikos grupės veiklos vykdytojai;

34 4-osios rizikos grupės veiklos vykdytojai;

10 produktų tvarkymo veiklą pradėjusių veiklos vykdytojų pagal PR-10;

8 akvakultūros veiklos vykdytojai pagal Lietuvos ekologinio žemės ūkio taisykles;

iš viso 370 veiklos vykdytojų.

VšĮ „Ekoagros“ pagal minėtą planą atliko 363 papildomus rizika grįstus patikrinimus. 7 veiklos vykdytojai buvo nepatikrinti dėl nuo VšĮ „Ekoagros“ nepriklausančių priežasčių, tokių kaip atsisakymas toliau vykdyti ekologinės gamybos veiklą, negalėjimas dalyvauti patikrinime dėl ligos ar saviizoliacijos.

2021 m. sertifikuotas bendras veiklos vykdytojų skaičius buvo 2 858 ir buvo atlikta 363 rizika grįsti papildomi patikrinimai, kurie sudarė 12,7 proc. nuo veiklos vykdytojų skaičiaus, tai viršijo 10 proc., t. y. mažiausią, papildomų tikrinimų ribą, kurią numato teisės aktai.

PATIKRINIMAI IŠ ANKSTO NEPRANEŠUS

Vadovaudamasi Reglamento Nr. 889/2008 65 straipsnio 4 dalimi, VšĮ „Ekoagros“ atlieka atsitiktinius patikrinimus, apie kuriuos paprastai nepranešama ir kurie pagrįsti bendru ekologinės

gamybos taisyklių nesilaikymo rizikos įvertinimu, atsižvelgiant į ankstesnių patikrinimų išvadas, atitinkamų produktų kiekį ir pavojų, kad produktai gali būti pakeisti kitais produktais. Pagal 2021 m. galiojusių Ekologinio žemės ūkio taisyklių 32.2 papunktį VŠĮ „Ekoagros“ turėjo savo nustatyta tvarka iš anksto nepranešdama atlikti ne mažiau kaip 10 proc. patikrinimų nuo visų jos atliekamų kasmetinių ir papildomų patikrinimų.

Kaip jau minėta, VŠĮ „Ekoagros“ 2021 m. atliko 2 934 kasmetinius patikrinimus, iš kurių 179 buvo atlikti iš anksto apie juos nepranešant, taip pat 363 papildomus rizika grįstus patikrinimus, iš kurių 203 buvo atlikti iš anksto apie juos nepranešant.

Iš viso 2021 m. sudėjus kasmetinius ir papildomus rizika grįstus patikrinimus buvo atlikti 3 297 patikrinimai, iš kurių apie 382 buvo iš anksto nepranešta.

Nepranešti patikrinimai sudarė 11,59 proc. nuo visų atliktų patikrinimų skaičiaus ir tai viršijo 10 proc., t. y. mažiausią, nepraneštų tikrinimų ribą, kurią numato teisės aktai.

Pirmiausia buvo tikrinami aukščiausios – 1-osios rizikos grupės veiklos vykdytojai.

c) dalies (vi) papunktis:

jos kontroliuojamų ūkio subjektų asmens [duomenų apsaugos reikalavimų laikymasis](#), kaip nustato valstybės narės, kuriose kompetentinga institucija vykdo veiklą, ir pagal Direktyvą 95/46/EB.

VŠĮ „Ekoagros“ darbuotojų asmens duomenų saugojimo politika Nr. TV-26, patvirtinta VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2017 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-139 „Dėl VŠĮ „Ekoagros“ darbuotojų asmens duomenų saugojimo politikos patvirtinimo“;

VŠĮ „Ekoagros“ Asmens duomenų saugumo pažeidimų valdymo tvarkos aprašas Nr. TV-43, patvirtintas VŠĮ „Ekoagros“ direktoriaus 2021 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. V-96 „Dėl VŠĮ „Ekoagros“ Asmens duomenų saugumo pažeidimų valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

VMVT KONTROLĖ

VMVT departamentai, vykdydami ekologiškų produktų ženklavimo kontrolę, 2021 m. **atliko 54 subjektų** (įskaitant mažmeninės ir nuotolinės prekybos vietas) **patikrinimus**. Patikrinimų metu 2021 m. nustatyti **3 ženklavimo atvejų pažeidimai** (nenurodomi sertifikuojančios įstaigos kodai, sudedamosios dalys, žaliavų kilmė, vartojamų sveikatingumo terminų informacija, pateikta lietuvių kalba, nesutampa su originalu ir kt.).

Vykdamas ekologiškų maisto produktų valstybinę stebėseną 2021 m. **atrinkti ir ištirti 71 ekologiškų augalinių maisto produktų mėginiai**, teisės aktų reikalavimų pažeidimų nenustatyta.

Atsižvelgiant į reglamento Nr. 889/2008 92f straipsnį „Daugiamečiame nacionaliniame kontrolės plane ir metinėje ataskaitoje pateikiami ekologinės gamybos duomenys“:

Valstybės narės užtikrina, kad į jų daugiamečius nacionalinius kontrolės planus, nurodytus Reglamento (EB) Nr. 882/2004 41 straipsnyje, būtų įtraukta pagal šį reglamentą vykdomos ekologinės gamybos kontrolės funkcijų priežiūra, o konkretūs tos priežiūros duomenys (toliau – ekologinės gamybos duomenys) būtų nurodyti Reglamento (EB) Nr. 882/2004 44 straipsnyje numatytoje metinėje ataskaitoje. Ekologinės gamybos duomenys pateikiami pagal šio reglamento [XIIIb priede išvardytas temas](#).

Pridedamas priedas: XIII c_1 dalis

Ekologinės gamybos duomenys pateikiami remiantis informacija, susijusia su kontrolės įstaigų ir (arba) kontrolės institucijų vykdoma kontrole ir kompetentingos institucijos atliekamais auditais.

*Duomenys pateikiami naudojantis šio reglamento **XIIIc priede pateiktais šablonais** nuo 2015 m. už 2014 metus.*

Valstybės narės gali ekologinės gamybos duomenis pateikti atskirame savo nacionalinio kontrolės plano ir metinės ataskaitos ekologinės gamybos duomenų skyriuje.

Pridedamas priedai: XIII b ir XIII c_2 dalis.

Taip pat duomenys pateikti per OFIS.

BENDRA AUDITO IŠVADA

Ekologinės gamybos kontrolės sistema Lietuvoje (apimant VšĮ Ekoagros ir VMVT) yra efektyvi ir nešališka, vykdoma laikantis teisės aktų ir patvirtintų procedūrų / (angl. *The control system of organic production in Lithuania (including performance of control institution PI "Ekoagros" and the State Food and Veterinary Service) is efficient and transparent and is carried out in accordance with the legislation and approved procedures*).

Bendra išvada taip pat pateikta OFIS.